

Het logboek van Ton Gräber

mei 1945

Bijna onmiddellijk na het begin van de Duitse Bezetting in mei 1940, begon de NJS (Nationale Jeugdstorm), de jeugdbeweging van de NSB (Nationaal Socialistische Beweging), pogingen tot overname van andere Nederlandse jeugd organisaties. De Nazi's deden het voorstel alle jeugdorganisatie, dus inclusief de NJS, vrijwillig te ontbinden en op te heffen en dan onmiddellijk daarna één grote Nationale Jeugd Beweging op te richten waarin iedereen onderdak zou kunnen vinden. Dat dit dan onherroepelijk een nationaal socialistische organisatie zou worden, werd er niet bij verteld maar iedereen voelde dit aan zijn klompen. Zo werd ook de Scouting - de grootste organisatie (tot 1972 beter bekend als "De Padvinderij") door de NJS benaderd. De padvinderij wees de voorstellen af en daarop werd op 21 april 1941 Scouting - een instrument van het Britse Imperialisme - door de Duitse bezetter verboden. Uiteraard bleven de leden het contact onderhouden.

In september 1944 overschreden de Britse, Amerikaanse en Canadese legers de Belgisch-Nederlandse grens. Gedurende de winter werd het land bezuiden de grote rivieren bevrijd, in april 1945 het oosten en zo werden de Duitse troepen (ca 100.000 man) in de Vesting Holland afgesneden van Duitsland. In dit gebied was er toen al maandenlang geen elektriciteit en gas meer en was het voedsel in de grote steden zo schaars dat men trachtte zich in leven te houden door het eten van suikerbieten, bloembollen en zelfs wel ratten.

Op 4 mei 1945 omstreeks 8 uur 's avonds drong het tot de verhongerende bevolking van Amsterdam door dat het Duitse leger in de ingesloten Vesting Holland op 5 mei om 8 uur vm. de strijd tegen de Canadezen zou staken. Dit werd het Uur der Bevrijding. Na vier moeilijke, lange jaren verschenen de padvinders, in uniform, op 5 mei 's morgens weer in de straten om hun diensten aan de bevolking te verlenen. De Canadezen zouden echter pas een paar dagen later arriveren en in de tussen tijd liepen de Duitsers nog zwaar bewapend rond terwijl het voormalige Verzet als de Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten, gekleed in blauwe overalls en uiteraard ook bewapend, zich ook in het openbaar vertoonde. Het kwam daarbij hier en daar tot gevechten, o.a. op de Dam, het hart van Amsterdam, waar de Duitse marine soldaten plotseling met mitrailleurs het vuur opende op de menigte. In de paniek vielen er vele doden.

Ton Gräber was reeds voor de Duitse Bezetting lid van de padvinderij. Na het Duitse verbod hielden hij en zijn vrienden contact en kwamen toch bij elkaar. Het werk werd gewoon voortgezet. Op 5 mei 1945 trokken zij hun scoutinguniform weer aan en gingen zij - in het openbaar - weer aan de slag. Ton was toen ca 19 jaar oud. in de tientallen jaren daarna was hij een zeer gewaardeerde leider van een Amsterdamse groep.

In 2002 is hij overleden. In zijn nalatenschap werd een logboek gevonden waaruit het onderstaande [onbewerkt maar van voetnoten voorzien] werd overgenomen.

BEVRIJDING!

Eindelijk na zoveel bange jaren was de dag gekomen waarop allen zo lang gewacht hadden. De dag waarop Nederland weer vrij was. Nog staat ons helder de 2e April 1942 voor de geest, de dag toen het verpletterende nieuws kwam dat de padvinderij door de bezetter opgeheven was. De welbekende uniformen verdwenen van de straat, maar de padvindersgeest was niet gebroken. Overal in het land bleven de padvinders trouw aan hun Belofte, de geest van verzet kwam op en in plaats van in hun clublokalen kwamen de padvinders in huiskamers en op zolders bij elkaar.

Het positieve padvinderswerk werd voortgezet en in bijna elke groep bleef een vaste kern over, klaar om het werk naar buiten voort te zetten zo gauw als de gelegenheid er was. En die gelegenheid kwam. 5 Mei 1945, de dag van de Duitse capitulatie toen bleek eerst recht dat de padvinderij nog springlevend was. Waren in het zuiden van ons land achter de oprukkende legers van de bondgenoten de padvinders al opgedoken nu zag men door heel het land de oude uniformen weer. Terwijl de Duitsers nog gewapend in de stad rondreden, gingen de padvinders naar de plaatsen waar hun hulp gewenst was en toonde de mensen dat ze trouw waren aan hun devies *Weest Paraat*.

Ze hielpen als gids voor de Canadezen, verstrekten voedsel aan hongerenden, hielpen het Rode Kruis en Volksherstel, vormden afzettingen en verzorgden de postdienst. Maar ook waar hulp nodig was stonden padvinders klaar. Daardoor bleek de padvinderij het hart van de Nederlandse jeugd veroverd te hebben want toen het groepsleven weer op gang kwam stroomden nieuwe leden toe in die mate dat zelfs wij het niet verwerken konden en nog duizenden jongens op wachtlijsten geplaatst moesten worden.

[Het bovenstaande werd kennelijk op een later tijdstip aan het logboek toegevoegd.]

ZATERDAG, 5 MEI 1945

Zoals we in de oorlog al afgesproken hadden komen we meteen bij de bevrijding bijeen bij Bob, vanwaar we naar Vaandrig Wijnholds gingen om orders in ontvangst te nemen. We moesten daarop naar het hoofdkwartier op de (Keizersgracht in April 1941 door de Jeugdstorm van ons gestolen), dat onmiddellijk van alle NSB smetten ontdaan werd. Leo, Bob en ik kregen toen van ADC Arentshorst opdracht om als ordedienst onder de padvinders te fungeren.

Bij onze patrouilletteocht door de stad hebben we nog pakjes rogge weggebracht bestemd voor zieke mensen. Het was fijn weer zoveel padvinders in hun oude uniform te zien en ook de mensen waren enthousiast dat we nu na vier jaar weer terugwaren. Op het gedrag was gelukkig niets aan te merken. Enkel werden door de padvinders vaak allerlei gekke dingen op het uniform gedragen. Leo had zijn fototoestel bij zich zodat hij nog enkele aardige opnamen kon maken. Op het hoofdkwartier teruggekomen wordt ons gevraagd of we, als we tijd hadden, ons de volgende dag weer op het commissariaat wilden melden wat we van zelf sprekend meteen beloofden.

Op weg naar huis waarschuwden we nog Doeke en Jan die ook zouden komen. Henk kon niet daar hij bij de NBS (Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten) dienst doet.

ZONDAG, 6 MEI 1945

Op het hoofdkwartier was deze dag geen werk. We zijn toen naar Ds. Kalkman en Oûbaas Vrieling geweest om over de wederoprichting van onze groep te spreken.

MAANDAG, 7 MEI 1945

Volgens afspraak kwamen de leden van onze groep 's morgens bij Co Bosman thuis, terwijl ik naar het hoofdkwartier ging om orders in ontvangst te nemen. We kregen verschillende opdrachten, o.a. moest ik naar de F.O.N.. Om half twaalf was er niets meer te doen. Leo en ik zijn toen de kant van de Dam opgelopen waar net de eerste Canadezen in tanks aankwamen. We maakten ons toen verdien-

stelijk door met onze stokken de weg vrij te maken. Spoedig kwamen meer padvindders waarmede we toen het trottoir en de rijweg vrije hielden door een flinke afzetting te vormen. De menigte achter ons zwol geweldig aan maar er kwamen echter geen tanks meer.

Alleen de N.B.S. stelde zich voor het Paleis op. Tot drie uur bleef alles rustig. Plotse-ling klonken toen echter enkele schoten. De menigte achter ons raakte toen in be-
wering maar toen aan alle kanten in eens stenguns en mitrailleurs begonnen te rate-
len ontstond er een vreselijk paniek. De Duitsers schoten vanaf het dak van de Grote
Club in de menigte waardoor tientallen gewonden vielen. Alle mensen probeerden zo

gauw mogelijk van de gevaarlijke plaats weg te komen
waardoor een verschrikkelijk gedrang ontstond waarin
velen onder de voet gelopen werden. De padvindders heb-
ben zich echter kranig gehouden. Vooral hielpen zij de
gewonden te verbinden en mensen te kalmeren. Het erg-
ste was dat de mensen, die eenmaal buiten het schoots-
veld waren, weer bleven staan om vooral maar niets te
missen.

Met de politie maanden we de mensen tot doorlopen wat
pas opgevolgd werd toen weer nieuwe salvo's door de
straat klonken. Tot mijn geluk had ik een verbanddoos bij
me zodat ik nog heel wat gewonden verbinden kon. Toen
de Dam leeg was ben ik de Nieuwe Kerk ingegaan waar
het schip vol met vluchtelingen was. De padvindders bewaakten de uitgangen daar
het levensgevaarlijk was zich buiten te wagen waar het gevecht tussen de Duitsers
en de B.S. in volle gang was. Met enige padvindders patrouilleerde ik door de kerk om
de gewonden op te zoeken en te verbinden. Ook verschillende bewustelozen hebben

we naar de in allerijl ingerichte verbandkamer gebracht. Pas om ongeveer half vijf werd het buiten rustig, waarna we de mensen in groepjes van 10 lieten weggaan. Daar ons werk in de kerk afgelopen was regelden we toen het verkeer waarna we tot half acht de straten om de Dam afgezet hebben. Na mijn fiets opgehaald te hebben ben ik toen naar huis gegaan om te eten, waarna ik naar de Amstelveense weg gegaan ben (waar ook een schietpartij geweest waren) om met de afzetting te helpen.

Deze zwarte dag in de bevrijdingsdagen heeft de Amsterdamse burgerij getoond dat de padvindersbeweging nog steeds paraat is om te helpen waar het nodig is. En hier was het nodig en ze deden hun plicht. Als Baden Powell nog geleefd had zou hij gezegd hebben: "Well Done Boys".

DINSDAG, 8 MEI 1945

's Morgens waren we weer op het Hoofdkwartier (1) present waar we opdracht kregen te helpen met afzetten van de Dam. Alles verliep toen rustig en tegen de middag kwam plotseling een leider opdagen die zei dat we onmiddellijk naar de Berlage brug (2) moesten gaan, want daar was dringend assistentie nodig. Met vijftig padvinders gingen we in verkenner spas op weg. Bij de brug kregen wij meteen een plaats. De drukte was overweldigend en het was een imposant schouwspel die honderden Canadese legerauto's langs te zien trekken. Elke militair groette ons met de V. Op iedere wagen klommen mensen en het was een hele kunst voor de soldaten om nog goed te sturen. Tegen avond toen de stroom wat voorbij was zijn we ingerukt.

WOENSDAG, 9 MEI 1945

Wij vervoegden ons op het Hoofdbureau van Politie voor de T.O.N. (Transport Onderneming Nederland) waar wij als assistent en gids genoteerd werden. 's Middags dienst op het Hoofdkwartier in de postkamer waar de Rode Kruis brieven binnen kwamen die de padvinders bezorgden. Wij sorteerden de post, stempelden de brieven en verzorgden de verzending.

DONDERDAG 10 MEI 1945

De vijfde verjaardag van de Duitse inval in ons land werd ons sterk in de herinnering gebracht daar wij op deze dag de erewacht hadden aan de Weteringschans, de plaats waarop enige maanden geleden meer dan twintig Nederlanders werden neergeschoten. Onder hen was ook een ons bekend lid van Groep 19, A. Verword. De wacht duurde van 's morgens 9 uur tot 11.30, waarna wij afgelost werden door een andere ploeg en daarna weer van 's middags 3 tot 5 uur. Het was een mooie maar vermoeiende taak.

VRIJDAG, 11 MEI 1945

Na 's morgens nog erewacht gehad te hebben namen wij 's middags deel aan de bijeenkomst op de Dam. Het verzamelpunt voor de padvinders was de Westermarkt vanwaar wij om half twee vertrokken. Daar ik onze groepsvlag droeg moest ik vooraan bij de vaandeldragers plaatsnemen. Op de Dam aangekomen moesten we met de vlaggen op het podium staan. Vandaar had ik een prachtig uitzicht over de gehele Dam welke een fleurig schouwspel bood door al die kleurige uniformen der oude nu weer opgedoken jeugdbewegingen.

Om twee uur begon het programma met het spelen van ons aloude volkslied. Als eerste betrad de directeur van Ons Huis de Heer Barends het spreekgestoelte. Zijn toespraak een en al jubel van "Wij zijn Vrij". Na een declamatie betrad onze nieuwe burgemeester de Heer de Boer het platform. In een kernachtige rede deed hij o.a. een beroep op de jeugd om de baldadigheid af te leren. Hierop volgde declamatie van "Aan de Jeugd", een gedicht van Anton van Duinkerken. Nu ontvouwde Ad van Mook de plannen voor een Jeugdgemeenschap en hield Aalmoezenier van Dael (KV) het slotwoord. Na het Wilhelmus marcheerden de verenigingen af.

De padvinders verzamelden zich als laatste en de leden van de NPV marcheerden in optocht naar de Keizersgrachtkerk. Daar werden de vlaggen gegroeped om het orgel. Na de opening werd het "Hoort Zegt Het Voort" gezongen gevolgd door het lezen van de Padvinderswet. In zijn toespraak bracht onze DC (J.Faber) o.a. de gevallen padvinders ons in herinnering. Ter hunner gedachtenis volgde orgelspel. De Heer Roest van Limburg, voorzitter der Afdeling Amsterdam (van de Padvinderij) en Commandant van de (Amsterdamse) BS, vertelde toen van zijn ervaringen bij het in veiligheid brengen der Koninklijke Familie in 1940. Gezamenlijk zongen wij het "Wilt

Heden Nu Treden" waarna D. Gunning, Directeur van het Amsterdams Lyceum het woord nam en ons wees op onze plichten. Besloten werd deze treffende bijeenkomst met het zingen van het eerste en zesde couplet van het Wilhelmus.

Op het Hoofdkwartier werd na afloop een korte bijeenkomst voor leiders en assistent Leiders gehouden. Districts Commissaris Faber opende met een korte toespraak gevolgd door een gezellig samenzijn in de DC kamer.

ZATERDAG, 12 MEI 1945

Deze verliep met erewacht en brieven sorteren voor het Rode Kruis (3). 's Middags kwam er nu voor de padvinders die hulpdiensten verrichtten eten van de Centrale Keuken. Dit was altijd een heel evenement want het voedsel dat we in deze tijd kregen was nog niet veel en het was fijn dat wij bij het werk dat we verrichtten nu ook een extra portie middageten kregen. Vanzelfsprekend trachtten velen een portie extra te krijgen waarop ze geen recht hadden, want de hoeveelheid was zo weinig dat ze alleen bestemd was voor de padvinders die ook werkelijk diensten vervulden.

Voorals Vaandrig Wijnholds was bekend om de wijze waarop hij altijd de kantjeslopers eruit wist te halen. Na het uitdelen was het altijd een wedstrijd wie de gamellen mochten schoonmaken want er viel altijd nog heel wat uit te likken. Niet te vergeten zijn ook de eetketeltjes die uitgeleend werden tegen afgifte van een pand.

ZONDAG, 13 MEI 1945

Ook deze dag waren we 's middags in touw. Na de brieven gesorteerd te hebben moest ik een deel der brieven naar Haarlem brengen. Met een pantserwagen heb ik gelift tot de Haarlemmer Poort vanwaar ik gelopen ben naar de Grote Markt. Op het Hoofdkwartier van de Padvinders daar heb ik mijn post afgegeven. Terug ben ik gereden op een open vrachtwagen.

MAANDAG, 14 MEI 1945

Evenals de vorige dag moest er weer veel Rode Kruis post naar Haarlem gebracht worden. Bij de Overtoom brug slaagde ik meteen met de hulp van een MP (4) om mee te rijden. Dit keer in de voorste wagen van een colonne vrachtauto's. Op de Haarlemmerweg stopte de auto. De kapitein vroeg mij of ik het fort "De Liefde" wist, waarna ik naast de chauffeur moest zitten om de weg te wijzen. Daar aangekomen werd gestopt. De colonne bleef achter en ik werd keurig naar Haarlem gebracht. Na afgifte van de post ben ik teruggegaan met een Jeep.

DINSDAG, 15 MEI 1945

Wij kregen opdracht voor Volksherstel naar een school in de Balistraat te gaan. Het was een flinke wandeling en toen wij bij de school kwamen was alles dicht. Na veel moeite vonden we de conciërge die evenmin als wij wist wat we daar moesten. We werden in de school gelaten waar binnen het meer leek op een vuilnisbelt. Na uren wachten kwam er nog niemand, zodat wij om half één maar weer naar het Hoofdkwartier gingen en onze bevindingen mededeelden. Er bleek van Volksherstel een vergissing in het spel te zijn, die het schoonmaken aan de Gemeente zou overlaten.

Noten:

1) Het Districts Hoofdkwartier van de NPV was gevestigd op de Keizersgracht 232. Het was in april 1941 door de Nationale Jeugdstorm in beslag genomen. Op 5 mei 1945 weer in bezit genomen door de NPV en grondig gereinigd waarbij - achteraf gezien - feitelijk veel historisch materiaal werd vernietigd.

2) Dit was toen de enige toegangsweg tot Amsterdam voor alle verkeer uit de richtingen Amersfoort en Utrecht.

3) De officiële postbestelling lag stil en alle brieven liepen via het Rode Kruis, dat padvinders inschakelde bij de bezorging.

4) MP. Een lid van de Militaire Politie in het Canadese leger Provost genaamd. Het kader bestond uit leden van de beroemde Royal Canadian Mounted Police.

WOENSDAG 16 en DONDERDAG 17 MEI 1945

Werk op het Hoofdkwartier.

VRIJDAG, 18 MEI 1945

Er was weer verschillend werk op de Keizersgracht. 's Middags konden enkele Canadese militairen de weg niet vinden, waarop ik met hen mee geweest ben.

ZATERDAG, 19 MEI 1945

Ook deze dag was er weer veel te doen op het Hoofdkwartier. Na het eten gingen we met een aantal padvinders naar de Stadionweg waar wij voor het Rode Kruis binnengekomen brieven sorteerden. Ieder kreeg een deel van een wijk waarin na afloop de post bezorgd moest worden.

Een nieuwe mijlpaal in de geschiedenis van de Jan van Riebeekgroep. (1)
In een bijeenkomst ten huize van Hopman Kalkman werd tot officiële oprichting van de Stam besloten en tevens een nieuwe troep te vormen. Als kandidaten voor de functie van Oûbaas hadden wij Oûbaas Vrieling en Oûbaas Koene. Aan de stam werd overgelaten te beslissen wie hun leider zou worden. Aanwezig waren Oûbaas Vrie-

ling, Oûbaas Koene, Hopman Kalkman, Henk Hemminga, Bob Keijzer, Leo Roelofsen, Doeke van der Werf, Jan van Wageningen, Wim Franken en Ton Gräber.

Hier verandert het Logboek van karakter. Het was kennelijk te druk geworden om het nog per dag bij te houden en wat nu volgt is niet meer een algemeen verslag.

De nu volgende dagen waren drukke dagen voor de stam. Er was van allerlei werk te doen op het Hoofdkwartier e.d. zoals mensen voor bewaking oproepen op zondag. Brieven rondbrengen, pakketten halen voor hongerodeemlijders, bespreking met Volksherstel voor het ophalen der Winterhulpbussen (2) en de uitvoering hiervan, het helpen van Canadezen o.a. als gids.

Daarbij kwam nog het leegmaken van onze stamhut. Deze was namelijk vanonder tot boven gevuld met zinken platen, dakgoten, pijpen, stukken lood en ijzer. Om dat de Gemeente hiervoor geen mannetjes beschikbaar stelde moesten wij zelf alles naar de grote schuur er achter brengen. Wat ons menig zweetdruppeltje gekost heeft. Maar het resultaat was dat we er Donderdag 24 mei de eerste stambijeenkomst konden houden. Toen bleek pas hoe een ravage het binnen was, maar met vereende krachten zal het wel in orde komen.

Ook de laatste week van de maand was er werk voor ons in overvloed. Vermeldenswaard is nog de tocht naar Utrecht waar wij Rode Kruis brieven heen moesten brengen. Rob J. en ik gingen 's morgens vroeg op weg. Bij de Berlagebrug hadden wij al meteen een Jeep. Deze liet ons echter in Duivendrecht in de steek omdat hij naar Amersfoort ging. Gelukkig hadden we spoedig een andere te pakken die fullspeed in de richting Utrecht reed. Op de kronkelige weg langs Abcoude gingen we hoe langer hoe harder en tot onze grote schrik bemerkten we dat de snelheidsmeter niet op 60 km stond zoals we dachten maar op 60 mijl (3).

Gelukkig liep deze dolle rit zonder ongelukken af maar we waren dolblij toen de wagen in Utrecht stopte en wij konden uitstappen. Na veel moeite vonden wij daar (dankzij) de aanwijzing van het MG.(4) de Rode Kruis post, waar wij de brieven konden afgeven. We kregen een blikje melk, biscuits en een bord pap en vingen de terugweg weer aan. Wij vroegen aan een 'Canadees' of wij mee mochten naar Amsterdam. Hij stemde toe en nodigde ons vriendelijk in het Engels uit plaats te nemen. Onderweg ontdekten wij dat de 'Canadees' op zijn mouw het teken en de naam van de Prinses Irene Brigade droeg en dus helemaal geen Canadees was. (5)

Na nog twee dagen op de Markthallen geholpen te hebben kregen wij allemaal verschillende taken die enige weken duurden. Zo kwam Bob Keijzer bij de bewaking van de Levantkade (6) terecht als ordonnans. Henk Hemminga bij de BS, Doeke en Jan bleven op het Hoofdkwartier terwijl enkele van de oud-welpen bij Atlanta hielpen. Leo en Ton kwamen nu op het Centraal Station voor de hulp bij de repatriëringdienst. Langzamerhand kwamen de mannen uit Duitsland terug en werd op het CS een ontvangstcentrum gemaakt. Ieder die aankwam moest zich hier melden en werd dan ook van alles voorzien. Er waren zeven afdelingen die de mensen moesten doorlopen n.l.

Registratie, Politie, Geneeskundige Dienst, Recherche, Vervoer, Volksherstel en Kerkelijke Hulp, Distributie Dienst.

Met ongeveer 50 padvinders van NPV en KV werden wij bij de distributiedienst ingeschakeld, welke gevestigd was in de 3e klas wachtkamer op het 1ste perron. Onze taak was het uitreiken van een stamkaart en bonnen aan de mensen die op hun repatriëringkaart de zes voorgaande stempels hadden. De controle diende om te verhinderen dat SS'ers, NSB'ers (7) e.d. toch aan een stamkaart kwamen. De dienst duurde maar van 's morgens half negen tot 's middags vijf uur. De inwendige mens werd de hele dag verstrekt door borden erwtensoep of pap en Engelse biscuits rondgedeeld door UVV (8) en padvindsters. Vermeldenswaard is ook dat wij daar kennis maakten met Mik Vlietstra die als vaandrig daar ook werkte. Wij verzochten hem in onze stam te komen en er de functie van assistent voortrekkersleider te vervullen. Hij accepteerde en werd dus Baas Vlietstra.

Ondertussen zaten wij ook niet stil wat de oprichting van de troep betreft. Verschillende avonden werden door gebracht met het tekenen van affiches voor aanmelding ontworpen door Oûbaas Vrieling. Op enkele plaatsen hebben wij deze aangeplakt of opgehangen en het resultaat was dat het huis van de Oûbaas wel een spreekkamer van de dokter leek, zoveel jongens melden zich voor welp en verkenner aan.

WOENSDAGAVOND 13 JUNI 1945, HALF ACHT

Op dit historisch ogenblik begon de nieuwe troep. Aanwezig waren Oûbaas Vrieling, Hopman Kalkman en de gehele stam benevens ca 20 a.s. verkenners. De troep werd in patrouilles verdeeld waaraan telkens een VT als instructeur toegevoegd werd. Als vaandrags zouden Leo Roelofsen en Ton Gräber fungeren terwijl Hopman Kalkman de opperste leiding hield.

WOENSDAG, 20 JUNI 1945

Op de tweede troepavond kwamen er geen 20 verkenners, zoals de vorige week, maar zo ongeveer 50. (9) De troep werd toen in patrouilles verdeeld n.l. Houtduiven, Kieviten, Koekoeken, Reigers, Spechten, Sperwers, Uilen en Zeemeeuwen.

Patrouilleleiders waren:

Rudi Geuzings, Luuk Fransen, Tim de Visser, Dick Herle, Fred van Gink, Frans Stroet-hoff, Jo Zwart, Henne Meijer.

Hopman J.W.H. Kalkman, Vaandrags: Leo Roelofsen, Ton Gräber, VT instructeurs: Henk Henninga, Bob Keijzer, Doeke van de Werf, Jan van Wageningen.

De naam en het nummer bleef hetzelfde: Jan van Riebeekgroep, 18de NCVP, Amsterdam. (10)

Ons verzamelpunt bleef de stamhut en het terrein achter het oude troephuis. (11)

BEVRIJDINGSFEESTEN 26, 27 EN 28 JUNI, 1945

Het hoogtepunt der feestelijkheden was wel de intocht van H.M. de Koningin en het grootse defilé en parade van de Canadezen, die hierop volgde. De hulp van alle geüniformeerde padvinders was ingeroepen voor de afzetting en ook alle leden van onze groep waren paraat. Het merendeel der padvinders stond opgesteld langs het Rokin en de Dam, waar de drukte ook het grootst was. Het enthousiasme van de menigte

toen de Koningin arriveerde was geweldig. Spoedig na haar aankomst op het paleis nam de parade een aanvang. Voorop een Canadese band, dan honderden militaire voertuigen en duizenden soldaten. Aan het eind Nederlandse soldaten, Irene Brigade en Mariniers. Nu volgden alle vlaggen van de Verenigde Naties en grote afdelingen BS'ers. Dan afgevaardigden van de Spoorwegen, Rode Kruis e.d. en tenslotte 80 praalwagens.

EEN PLAATJE ACHTERAF

Na de oorlog werd Ton Gräber een gewaardeerde Hopman van de Jan van Riebeekgroep in Amsterdam. Hier wacht een aantal verkenner met hem op een pont. Ergens in Nederland. De groep droeg baretten in plaats van hoeden en kocht in een legerdump battledresses als uniformjasjes. De passende maat moest je zelf uit een metershoge stapel zoeken. Je stonk dan nog dagen naar mottenballen. Ton staat helemaal links op de foto. Bij de battle-dress heeft hij – denk ik – ook nog een bijpassende broek uitgezocht. Die baretten, dat mocht. De rest was eigen fantasie. [F.K.]

© P.J. Kroonenberg, Amsterdam, maart 2002.

Noten:

1) De Jan van Riebeekgroep bestond al voor de oorlog. Er was dus niet zo zeer sprake van het oprichten van de groep maar meer van een voortzetting daarvan in de openbaarheid, omdat, na het verbod van Scouting door de Duitsers in april 1941, ook de leden van deze groep onderling contact hadden onderhouden wat wel bleek uit het feit dat zij op 5 mei onmiddellijk in actie kwamen.

2) Winterhulp. Dit was een door de Nederlandse Nazi's, in navolging van Duitsland, opgerichte 'liefdadigheidsinstelling'. Eén maal per maand waren er straatcollectes waarbij rode collectebussen werden gebruikt met daarop een Wit Klaverblad met in

de bladen de letter W.H.N. voor Winter Hulp Nederland. Er werd weinig opgehaald. De bussen werden in mei 1945 van een papieren wikkel voorzien en door Volksherstel in gebruik genomen.

3) Er was in feite alleen maar militair verkeer en de wegen en straten waren zo goed als leeg. De Canadezen raasden over de wegen en de genoemde snelheid viel nog heel erg mee.

4) MG = Militair Gezag dat tijdens een overgangsperiode het bestuur in handen had.

5) In 1940, toen de Nederlandse regering in Londen was aangekomen werd door haar de algemene dienstplicht ingevoerd voor alle Nederlanders in Groot-Brittannië, Canada, de Verenigde Staten, Zuid-Afrika, Australië en Nieuw-Zeeland. De opkomst was niet groot. Degenen die in die landen woonden gaven er de voorkeur aan dan ook te dienen in de legers van het land van inwoning. Maar er waren er ook wel die gehoor gaven aan de oproep en dus ondergebracht werden in de Brigade Prinses Irene. Sommigen waren nog nooit in Nederland geweest, spraken soms gebrekkig Nederlands en dus is het niet vreemd dat deze soldaat de jongens in het Engels te woord stond.

6) De Levantkade. Hier was het complex van de Koninklijke Nederlandse Stoomvaart Maatschappij gevestigd. De schepen voeren de gehele oorlog voor de Geallieerden. Daar het Noordzeekanaal versperd was door de Duitsers tot zinken gebracht schepen was er nog geen scheepvaart naar Amsterdam mogelijk. De loodsen van de KNSM op de Levantkade waren eerst door de Duitsers als interneringskamp gebruikt en werden op 5 mei 1945 gebruikt voor het opsluiten van NSB'ers e.d. Nu is de Levantkade onderdeel van het KNSM Eiland, een luxe woonbuurt.

7) Velen die dienst genomen hadden in de SS, de Landwacht, Kriegsmarine, National Socialistische Kraftfahrer Korps (NSKK) etc. hadden hun uniformen uitgetrokken en zich in het burger gestoken. Ze deden zich voor als dwangarbeiders en hoopten op die manier ongemerkt weer thuis te komen. De controle was echter streng en van het CS gingen zij linea recta naar de Levantkade.

8) UVV = Unie van Vrouwelijke Vrijwilligers.

9) Niet alleen bij de Jan van Riebeekgroep was de toeloop van nieuwe leden enorm. Het leek wel of iedere jongen na de bezettingsjaren padvinder wilde worden. Boven-dien was Scouting, door de hulpverlening in deze tijd, bij het publiek zeer populair. Er ontstonden zeer grote groepen. Door het ontbreken van voldoende leiding moest en op de duur velen teleurgesteld worden.

10) NCVP = Nederlandse Christelijke Vereniging van Padvinders. Opgericht in 1935 daar men toen op religieuze gronden geen lid kon worden van de 'open' NPV. De NCVP werkte wel nauw samen met de NPV en zou vlak na de oorlog worden opgeheven waarop de groepen als X-groepen onderdeel werden van de NPV.

11) Het groepshuis van de Jan van Riebeekgroep was een oude boerderij aan de Zuidelijk Wandelweg (binnen de Ringdijk) bij de Amstelveenseweg.